

TYRVÄÄN VANHAN PAPPILAN
ASEMAKAAVANMUUTOSALUEEN ARKEOLOGINEN
INVENTOINTI 2009

Kirsi Luoto
Pirkanmaan maakuntamuseo/
Kulttuuriympäristöyksikkö

Tiivistelmä

Tampereen museoiden kulttuuriympäristöyksikkö (Pirkanmaan maakuntamuseo) suoritti 25.5. - 2.6.2009 arkeologisen inventoinnin Tyrvään vanhan pappilan asemakaavanmuutosalueella. Inventointi tehtiin alueeseen kohdistuneiden kaavamuurossuunnitelmien johdosta ja siinä selvitettiin sijaitseeko tutkimusalueella kiinteää muinaisjäännöstä. Hankkeen rahoitti Sastamalan kaupunki. Tutkimusten kustannukset olivat 2350 euroa (+ alv).

Kaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteää muinaisjäännöstä, mutta Kuninkaan kartaston (1776 - 1805, kartta 257) ja vuoden 2002 tehdyn maisemahistoriallisen selvityksen (Heiskanen Jari 2002, Pirkanmaan maakuntamuseo) perusteella vanha pappilan paikka on ainakin jo 1700-luvulla sijainnut kyseisellä kaava-alueella. Myös J. Strengin vuonna 1644 laatiman maakirjakartan perusteella on pappila sijainnut Vammaskosken pohjoispuolella, Pappilanlahden tuntumassa.

Inventoinnin tulosten perusteella voitiin todeta tutkimusalueella sijaitsevan kiinteän muinaisjäännöksen. Tähän viittasivat historiallisen karttamateriaalin lisäksi alueelle kaivettujen koekuoppien maannoksista tehdyt havainnot. Muinaisjäännös sijoittuu topografisesti alueen korkeimmalle kohdalle, hiekkaisen kumpareen laelle, välittömästi vanhan pappilan päärakennuksen ympäristöön ja mahdollisesti myös sen alle.

Sisälllys

Johdanto	1
Hankealue	1
Menetelmät	1
Tulokset	2
Yhteenvedo	3
Kohdekuvaus: 1. Tyrvään vanha pappila	4
Arkistotiedot	4
Sijainti ja maasto	5
Kohteen kuvaus	5
Havaintomahdollisuudet	6
Kohteen laajuus	7
Luokitusehdotus	7
Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat	7
Suositeltavat jatkotoimenpiteet	7
Lähistön kohteet	8
Koekuopat	8
Muut havainnot	11
Lähteet	
Liitteet	
Digitaalikuvaluettelo	
Löytöluettelo	
Kartat	
Yleiskartta 1, MK 1:1000	
Kartta 2: peruskartalle asemoitu isojakokartan (1770-1793) mukainen pappilan tontti, MK 1:1000	
Kartta 3: Muinaisjäännösalue suoja-alueineen, MK 1: 1000	

Johdanto

Tampereen museoiden kulttuuriympäristöyksikkö (Pirkanmaan maakuntamuseo) suoritti 25.5. - 2.6.2009 arkeologisen inventoinnin Tyrvään vanhan pappilan asemakaavanmuutosalueella. Inventoidun alueen nimi viittaa alueen nykyisin käytössä olevaan paikannimistöön, eikä sillä ole mitään tekemistä Sastamalan keskiaikaisen harmaakivikirkon kanssa. Inventointi tehtiin alueeseen kohdistuneiden kaavamuutossuunnitelmien johdosta ja siinä selvitettiin sijaitseeko tutkimusalueella kiinteää muinaisjäännöstä. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 27. ja 28.5. ja siihen liittyvät jälkityöt kenttätöiden päätyttyä loppukesän ja alkusyksyn 2009 aikana. Tutkimuksen teki ja kenttätyöt johti FM Kirsi Luoto. Kenttätöissä tutkimusapulaisena toimi HuK Mikko Helminen. Hankkeen valvojana toimi FM Ulla Lähdesmäki. Hankkeen rahoitti Sastamalan kaupunki. Tutkimusten kustannukset olivat 2350 euroa (+ alv).

Kaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteää muinaisjäännöstä, mutta Kuninkaan kartaston (1776 - 1805, kartta 257) ja vuonna 2002 tehdyn maisemahistoriallisen selvityksen (Heiskanen Jari 2002, Pirkanmaan maakuntamuseo) perusteella Tyrvään vanha pappilan paikka on ainakin jo 1700-luvulla sijainnut kyseisellä kaava-alueella. Myös J. Strengin vuonna 1644 laatiman maakirjakartan perusteella on pappila sijainnut Vammaskosken pohjoispuolella, Pappilanlahden tuntumassa. Koska keskiaikaisten ja 1500- ja 1600-lukujen pappilanpaikkojen katsotaan olevan kiinteitä muinaisjäännöksiä, tuli vanhan pappilan asemakaavamuutoksen johdosta alueella tehdä Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukainen arkeologinen inventointi.

Hankealue

Inventointu alue sijaitsee noin 850 metriä koilliseen Sastamalaan 1800-luvulla rakennetusta, keskustassa sijaitsevasta kirkosta, Rautaveden pohjoispuolella, nykyisen kaupungin keskustan alueella olevalla omakotialueella. Tutkittu tontti (Sastamalankatu 28) on Sastamalankadun pohjoispuolella. Idässä ja pohjoisessa tontti rajautuu Siikasuonkatuun, luoteessa Herastuomarinkatuun. Tutkimusalueen länsipuolella on omakotitontti.

Tontilla on pappilarakennuksen (rakennettu vuosina 1806 - 1810) lisäksi mahdollisesti 1900-luvun alkupuolella rakennettu asuinrakennus sekä 1900-luvun puolivälissä rakennettu sauna. 1900-luvun alkupuolella rakennetun rakennuksen alla on koko lattiapinta-alan kattava tynnyriholvillinen kivikellari. Kivikellari saattaa olla peräisin paikalla nykyistä rakennusta varhaisemmin sijainneesta rakennuksesta. Vanha pappila on toiminut pappilana aina vuoteen 1892 saakka, jolloin Vammaskosken rannalle valmistui uusi pappila. Vanha pappilarakennus sijaitsee topografisesti tontin korkeimmalla kohdalla. Pihapiirissä kasvaa puita, joista osa on varsin kookkaita kuusia. Pihassa on myös hiekkaisia polkuja, pensaita sekä muita istutuksia.

Menetelmät

Inventoinnin esityövaiheessa tehtiin pienimuotoinen arkistoselvitys koskien tutkimusalueeseen liittyvää vanhaa karttamateriaalia. Kansallisarkistossa tutustuttiin Kallialan jakokunnan isojakokarttaan (1770 - 1793). Pappilan sijainti kuvataan myös Kuninkaan kartaston (1776 - 1805) kartassa 257 sekä aluetta kuvaavassa vuoden 1644 maakirjakartassa. Isojakokartta asemoitiin nykyiselle peruskarttapohjalle käyttäen apuna PhotoShop- ja MapInfo-ohjelmia.

Alueen historiaa ja kulttuuriympäristön ominaispiirteitä selvitettiin myös paikallishistoriateoksen (Sastamalan historia 1,1 ja 1,2 sekä 2), Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen julkaisujen sekä Vammalan kaupungin teettämien maisemaselvitysten ja kulttuuriympäristöinventointien tuottamien julkaisujen avulla.

Kenttätöväiheessä arvioitiin ensin silmämääräisesti, mitkä olisivat ne alueet, jolla kiinteää muinaisjäännöstä voisi maastossa olla. Tämän jälkeen potentiaalisille alueille kaivettiin koekuoppia (kooltaan noin 50 x 50 cm). Koekuopat kaivettiin mahdollisuuksien mukaan puhtaaseen pohjamaahan saakka.

Tulokset

Isojakokartan mukaan nykyiselle peruskartalle asemoitu pappilan tontti sijoittuu tutkimusalueena olleen alueen korkeimmalle kohdalle, kalliomuodostelman niskaan muotoutuneelle hiekkakumpareelle. Lounaassa ja etelässä maasto laskee loivasti kumpareelta kohti etelässä ja lounaassa olevaa Rautavettä. Koekuopissa 6 - 11 olikin havaittavissa savikerros noin 30 senttimetrin syvyydessä. Tämä kertonee järvenrannan aikanaan lainehtineen aivan tutkimusalueella sijainneen kumpareen juurella. Luoteessa, pohjoisessa ja koillisessa kumpareen leikkaavat Herastuomarinkatu ja Siikasuonkatu. Mineraalimaan alla oleva kallio on aivan pinnassa etenkin tutkimusalueen luoteisosassa. Tutkimusalueen itäosassa maanpintaa on muokattu siten, että pappilan päärakennuksen itäpuolinen maasto laskee terassimaisesti kohti Siikasuonkatua. Terasseista levein sijaitsee aivan talon itäpuolella ja on leveydeltään noin 12 metriä.

Pappilan päärakennuksen itäpuolelle tehdyissä ja leveimmällä terassilla sijainneissa koekuopissa oli havaittavissa noin 30 senttimetriä paksu sekoittunut hiekka/multakerros. Löytöinä tästä kerroksesta tuli runsaasti historiallisen ajan asutukseen liittyvää löytömateriaalia; tiilenpaloja, palamatonta luuta ja tasolasia. Koekuopasta numero 1 löydettiin myös pienen rautasaranan puolikas. Sekoittuneen kerroksen alla oli koekuopissa 1 - 3 havaittavissa tummanruskea kulttuurikerros, josta löytöinä tuli hieman palanutta savea ja kalkkilaastia. Koekuopat 2 ja 3 kaivettiin aina yli puolen metrin syvyyteen, jossa kaivamisen keskeyttivät suuret, kuopan pohjan peittävät kivet.

Koekuopasta numero 4 löytyi noin 30 senttimetrin syvyydestä koillis-lounaissauntainen palamaton puu (ilmeisesti hirttä). Puun päällä oli ohut hiekan ja saven sekainen kerros ja sen vieressä tiiltä ja laastia. Löytöinä koekuopasta saatiin tiiltä, palamatonta luuta sekä hieman palanutta savea. Päärakennuksen itäpuolen alemmalle terassille tehtiin koekuoppa 5, jossa oli havaittavissa erittäin paksu ja sekaantunut multakerros, josta saatiin löytöinä tiilenkappaleita ja palamatonta luuta. Ilmeisesti terassointi on peruja ajalta, jolloin paikalla on oletettavasti sijainnut pappilan puutarha (Leena Aaltonen, suullinen tiedonanto 27.5.2009). Koekuopan maannos lienee syntynyt terassin muotoilun yhteydessä, jolloin paikalle on tuotu maata.

Pappilarakennuksen luoteis- ja lounaispuolelle tehdyissä koekuopissa 6, 7 ja 12 maanokset olivat sekoittunutta multaa ja hiekkaa. Löytöinä kuopista saatiin tiilenpaloja ja palamatonta luuta. Sekoittuneen kerroksen alla oli havaittavissa hiekan ja saven sekainen tai pelkkää savea sisältävä kerros. Koekuopat kertovat myöhemmän maankäytön olleen aktiivista myös näillä alueilla tonttia. Vanhaan pappilaan liittyvien rakenteiden säilyminen näillä alueilla on epätodennäköistä juuri alueen voimakkaan täytön ja aktiivisen maankäytön vuoksi.

Muualla koekuopat eivät tuoneet esiin merkkejä aiemmasta ihmistoiminnasta. Ainoastaan aivan tutkimusalueen pohjoisosassa olevasta koekuopasta numero 15 löydettiin hiilensekaista maata noin 20 senttimetrin syvyydeltä. Samalta syvyydeltä löydettiin myös yksi palaneen luun kappale (KM 2009053:5) sekä tiilenkappale. Kun alueen ympäristöä kairattiin, voitiin havaita, että koekuopan ympäristössä noin 4 x 4 metrin kokoisella alueella oli paljon pienehköjä kiviä. Kivet sijaitsivat luultavasti kalliosyvänneessä. Koekuoppaa laajennettiin hieman, mutta mitään rakenteeseen viittaavia ei havaittu. Koekuoppa 15 sijaitsee alueella, jolla myöhempi maankäyttö lienee vaikuttanut alueen luonteeseen. Alueella ei tutkimusten perusteella sijaitse kiinteää muinaisjäännöstä.

Yhteenveto

Inventoinnin tulosten perusteella voidaan todeta tutkimusalueella sijaitsevan kiinteän muinaisjäännöksen. Tähän viittaavat historiallisen karttamateriaalin lisäksi alueelle kaivettujen koekuoppien maannoksista tehdyt havainnot. Kiinteän muinaisjäännöksen sijainti käy ilmi liitteenä olevasta kartasta numero 3. Muinaisjäännös sijoittuu topografisesti alueen korkeimmalle kohdalle, hiekkaisen kumpareen laelle, välittömästi vanhan pappilan päärakennuksen ympäristöön ja mahdollisesti myös sen alle. Rakennus on kevyesti perustettu ja on mahdollista, että sen alla olevat kulttuurikerrokset eivät ole tuhoutuneet. Muinaisjäännösalueelle aiemmin kaivetut sähkökaapeli- ja viemärikaivannot sen sijaan lienevät tuhonneen kohdallaan olleet kulttuurikerrokset.

Tampereella 18.9.2009

Kirsi Luoto

1. TYRVÄÄN VANHA PAPPILA

Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Vammala
Kylä	Pappila
Kaupunginosa	
Kohdenimi	Tyrvään vanha pappila
Muinaisjäänöstunnus	
Inventointinumero	1
MJ-tyyppi	asuinpaikat
MJ-tyypin tarkenne	pappilat
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	Uusi aika
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2121 07
Peruskartan nimi	
X1-koordinaatti	6805 200
X2-koordinaatti	6805 254
Y1-koordinaatti	2441 872
Y2-koordinaatti	2441 924
Z1-koordinaatti	0060
Z2-koordinaatti	0063
P1-koordinaatti	6811 561
P2-koordinaatti	6811 612
I1-koordinaatti	3281 432
I2-koordinaatti	3281 486
Koordinaattiselite	Äärikoordinaatit peruskartalta
MI-tiivistelmä	Tyrvään vanha pappila on sijainnut samalla paikalla jo ainakin 1600-luvulta lähtien. Tontilla on yhä asumiskäytössä oleva liki 200-vuotias pappilarakennus. Muinaisjäänös sijaitsee tämän rakennuksen alla ja ympäristössä.
Kiinteistötunnus	790-9-14-18
Kiinteistönimi	
Maanomistaja	Leena ja Markus Aaltonen
Osoite	Sastamalankatu 28, 38210 Sastamala

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee noin 850 metriä koilliseen Sastamalan kirkosta, Rautaveden pohjoispuolella, nykyisen kaupungin keskustan alueella olevalla omakotialueella. Tutkittu tontti (Sastamalankatu 28) on Sastamalankadun pohjoispuolella. Idässä ja pohjoisessa tontti rajautuu Siikasuonkatuun, luoteessa Herastuomarinkatuun. Tutkimusalueen länsipuolella on omakotitontti.

Tontilla on pappilarakennuksen (rakennettu vuosina 1806 - 1810) lisäksi mahdollisesti 1900-luvun alkupuolella rakennettu asuinrakennus sekä 1900-luvun puolivälissä rakennettu sauna. Vanha pappila on toiminut pappilana aina vuoteen 1892 saakka, jolloin Vammaskosken rannalle valmistui uusi pappila.

Nykyäänkin käytössä oleva vanhan pappilan päärakennus sijaitsee topografisesti tontin korkeimmalla kohdalla. Pihapiirissä kasvaa puita, joista osa on varsin kookkaita kuusia. Pihassa on myös hiekkaisia polkuja, pensaita sekä muita istutuksia.

Kohteen kuvaus

Tyrvään seutu on alkuaan kuulunut Sastamalan seurakuntaan. Ero emäseurakunnasta tapahtui mahdollisesti jo 1300-luvun keski- tai loppupuolella. Vuonna 1438 mainitaan Tyrvää eräässä asiakirjassa omana Ala-Sastamala -nimisenä seurakuntanaan ja vuonna 1466 kerrotaan toisessa asiakirjassa Tyrvään kirkosta ja papista (Kolari 1968, 17). Tyrvään seurakunnan historia ulottuu siis keskiajalle saakka.

Tyrvään vanha pappila esiintyy kartoissa ensimmäisen kerran vuonna 1644. J. Strengin maakirjakartassa pappilan kuvataan sijaitsevan suhteellisen lähellä Rautavettä, peltojen ympäröimänä. Kallialan jakokunnan isojakokartassa (1770 - 1793) pappilan sijainti kuvataan seikkaperäisemmin, ja tämän kartan avulla onkin mahdollista asemoida pappilan tontti nykyiselle peruskartalle. Tyrvään vanhan pappilan sijainti on esitetty myös Kuninkaan kartastossa (1776 - 1805, kartalla 257). Siinä sijainti on kuitenkin ilmaistu epämääräisemmin; pappilan voidaan ainoastaan sanoa sijaitsevan Pappilanlahden rannalla.

Kuva 1. Kallialan jakokunnan isojakokartassa (1770 – 1793) Tyrvään vanha pappila on merkitty Pappilanlahden rannalle, tien pohjoispuolelle.

Isojakokartan mukaan nykyiselle peruskartalle asemoitu pappilan tontti sijoittuu tutkimusalueena olleen alueen korkeimmalle kohdalle, kalliomuodostelman niskaan muotoutuneelle hiekkakumpareelle. Lounaassa ja etelässä maasto laskee loivasti kumpareelta kohti etelässä ja lounaassa olevaa Rautavettä. Alueen itäosassa maanpintaa on muokattu siten, että pappilan päärakennuksen itäpuolinen maasto laskee terrassimaisesti kohti Siikasuonkatua.

Inventointihavaintojen mukaan muinaisjäänös sijoittuu topografisesti alueen korkeimmalle kohdalle, hiekkaisen kumpareen laelle, välittömästi vanhan pappilan päärakennuksen ympäristöön ja mahdollisesti myös sen alle. Pappilan liki 200-vuotias päärakennus on kevyesti perustettu ja on mahdollista, että sen alla olevat kulttuurikerrokset eivät ole tuhoutuneet. Muinaisjäänösalueelle aiemmin kaivetut sähkökaapeli- ja viemärikaivannot sen sijaan lienevät tuhonneen kohdallaan olleet kulttuurikerrokset.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat kohtuulliset. Nykyäänkin käytössä olevan pappilan pihapiiriin tehtiin koekuoppia. Havaintomahdollisuuksia heikensi alueella tapahtunut viimeaikainen maankäyttö; pihapiiriin oli kaivettu sähkökaapeli- ja viemäriinjoja, jotka olivat osin tuhonneet mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia. Kaivannot myös sirpaloittivat syntyneitä kuvia muinaisjäänöksen laajuudesta.

Kohteen laajuus

Laajuudeltaan noin 1800 neliometriä oleva kohde sijaitsee tutkimusalueella olevan pappilan päärakennuksen ympäristössä sekä rakennuksen alla. Koekuoppahavaintojen ja alueen topografian perusteella rajattu muinaisjäännösalue rajautuu koillisessa noin 12 metrin päähän pappilarakennuksen seinästä. Kiinteä muinaisjäännös sijoittuu tällä alueella olevalle leveälle terassille.

Pohjoisessa kiinteää muinaisjäännöstä rajaa pappilarakennusta nuorempi asuinrakennus, jonka alla on tynnyriholvillinen kellari. Kellari on todennäköisesti vanhempi kuin sen päällä nykyään sijaitseva rakennus, kenties jo 1700-luvulta tai tätä varhaisemmalta ajalta. Tämän vuoksi muinaisjäännösalue on rajattu käsittämään myös kellari kattama alue. Idässä aluerajaus on tehty koekuoppahavaintojen sekä topografian mukaan. Täällä aluerajaus käsittää kumpareen laen sekä osan piha-alueita.

Luokitusehdotus

Kohdetta esitetään kuuluvaksi kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitusluokkaan kaksi (2). Perusteet ovat seuraavat: Tyrvään vanhan Pappilan historia ulottuu ainakin 1600-luvulle saakka. Vanhin paikkaa koskeva karttamateriaali on vuodelta 1644 oleva maakirjakartta, jossa myös pappilan sijainti esitetään. Vuoden 1770-1793 isojaon kartan mukaan pappilan tonttimaa on sijainnut tutkimusalueen itäosassa, pääasiassa tontin topografisesti korkeimmalla kohdalla. Vuoden 2009 inventoinnin yhteydessä tehtyjen havaintojen, joita ovat havainnot koekuopista sekä alueen topografiasta, perusteella muinaisjäännösalue voidaan rajata sijaitsemaan nykyisen, käytössäkin olevan pappilan välittömään läheisyyteen.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Tutkimusalueelle valmistellaan asemakaavanmuutosta.

Suosittelvat jatkotoimenpiteet

Muinaisjäännöksen tarkempi rajaaminen sekä sen luonteen ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii jatkotutkimuksia. Mikäli alueelle suunnitellaan maankäyttöä, jonka yhteydessä maata kaivetaan pintakerrosta syvemmälle, tulee asiasta hyvissä ajoin ennen maahan kajoamista olla yhteydessä museoviranomaiseen. Tässä yhteydessä arvioidaan edellyttäväkö hankkeen toteuttaminen arkeologisia tutkimuksia.

Lähistön kohteet

Tyrvään vanhan pappilan lähellä sijaitsevat noin 880 metriä kohteesta lounaaseen Haapakallion kivi- ja rautakautinen asuinpaikka (912 010 022) ja noin 1200 metriä itäkoilliseen Kallialan rautakautinen rökkiökohde (912 010 010). Kauempana idässä, noin kahden kilometrin päässä kohteesta ovat lisäksi Tyrvään vanha kirkko (912 010 049), Kallialan keskiaikainen kylänpaikka sekä Vanhankirkkonniemen historiallisen ajan pajanjäänne (1000002026).

Koekuopat

Tutkimusalueelle tehtiin yhteensä 17 koekuoppaa. Koekuopat sijoitettiin tutkimuksellisesti mielenkiintoisiksi arvioituille alueille tontilla. Koekuopat olivat kooltaan pääasiassa noin 50 x 50 cm, ja ne kaivettiin mahdollisuuksien mukaan puhtaaseen pohjamaahan saakka. Koekuopat eivät sijaitse yhteneväisessä koordinaattijärjestelmässä. Niiden sijainnit käyvät ilmi liitteenä olevasta alueen yleiskartasta. Seuraavassa kuvaukset koekuopista. Koekuoppien kuvausten yhteydessä mainitaan myös niistä tehdyt löydöt löytökerroksensa yhteydessä. Löydöistä luetteloitiin ainoastaan tutkimuksellisesti mielenkiintoisiksi koetut.

Koekuoppa 1

Sekoittunut hiekka/multakerros 0 - 40 cm

- löydöt: pieni rautasarana (resentti), tiilenkappaleita, palamatonta ja palanutta luuta (KM 2009053:2), tasolasia ja posliinia

Tummanruskea multa/hiekkakerros 40 - 45 cm

- löydöt: palanutta savea (KM 2009053:1)

Hiekka 45 - 60 cm

Palamaton puunkappale 45 cm:n syvyydessä

Nyrkinkokoisia kiviä 50 cm:n syvyydessä

Koekuoppa 2

Sekoittunut hiekka/multakerros 0 - 30 cm

- löydöt: tiilenkappaleita ja tasolasia

Tummanruskea multa/hiekkakerros 30 - 54 cm

- löydöt: palanutta savea (KM 2009053:3), tiilen kappaleita, laastia

Kuopan pohjalla kaksi halkaisijaltaan noin 30 - 40 cm olevaa kiveä.

Koekuoppa 3

Sekoittunut tummanruskea multa 0 - 53 cm

- löydöt: palanutta savea

Noin 30 - 40 cm:n syvyydellä kaksi halkaisijaltaan noin 20 - 40 cm olevaa kiveä.

Koekuoppa 4

Turve 0 - 5 cm

Multa 5 - 20 cm

Sekoittunut multa 20 - 40 cm

- löydöt: tiilenkappaleita, palamatonta luuta (mm. sianhammas), palanutta savea (KM 2009053:4).

Hiekan ja saven sekainen kerros 40-45 cm.

Kuopan kaivamisen keskeytti palamaton puunkappale, mahdollisesti osa hirttä. Puunkappaleen vieressä tiiltä ja laastia.

Koekuoppa 5

Turve 0 - 5 cm

Multa 5 - 21 cm

Sekoittunut multakerros 21 - 60 cm

- löydöt tiilenkappaleita ja palamatonta luuta

Savi 60 - 62 cm

Koekuoppa 6

Turve 0 - 5 cm

Multa 5 - 15 cm

Sekoittunut hiekka/multakerros 15 - 32 cm

- löydöt tiilimurskaa

Syvämmälle kaivaminen estyi suuren kiven vuoksi. Kiven viereen tehdystä kairanpistosta voitiin havaita sekoittuneen hiekka/multakerroksen jatkuvan vielä 30 senttiä syvämmälle.

Koekuoppa 7

Turve 0 - 7 cm

Multa 7 - 12 cm

Sekoittunut hiekka/multakerros 12 - 60 cm

- löydöt: palamaton luu, tiilenkappaleita

- noin 30 cm:n syvyydessä noin 4 cm paksu hiilensekainen kerros

Savi 60 - 62 cm

Koekuoppa 8

Turve 0 - 5 cm

Hiekan sekainen multa 5 - 38 cm

- löydöt: vähän tiilenpaloja

Savi 38 - 40 cm

Koekuoppa 9

Turve 0 - 5 cm

Sekoittunut hiekka/multakerros 5 - 30 cm

- löydöt: muutamia tiilenpaloja

Savi 30 - 35 cm

Koekuoppa 10
Turve 0 - 5 cm
Hiekan sekainen multa 5 - 27 cm
Pohjalla ollut kivi esti kaivamisen syvemmälle.

Koekuoppa 11
Turve 0 - 5 cm
Hiekan sekainen multa 5 - 28 cm
- löydöt: hieman tiilenpaloja ja palamatonta luuta

Koekuoppa 12
Turve 0 - 5 cm
Multa 5 - 15 cm
Sekoittunut hiekka/multa 15 - 70 cm
-löydöt tiilenpaloja
Savensekainen hiekka 70 - 75 cm

Koekuoppa 13
Turve 0 - 5 cm
Savensekainen hiekka 5 - 38 cm
Kallio

Koekuoppa 14
Turve 0 - 10 cm
Hiekka 10 - 45 cm
Savi 45 - 50 cm

Koekuoppa 15
Turve 0 - 7 cm
Tummanruskea, hiilensekainen multa/hiekka 7 - 30 cm
- löydöt: palanut luu (KM 2009053:5), tiili (molemmat noin 20 cm syvyydeltä)
Mullansekainen hiekka 30 - 35 cm
Koekuopan ympäristöä kairattiin. Kairaushavaintojen perusteella koekuopan ympäristössä, noin 4 x 4 metrin kokoisella alueella olisi kalliosyväne, jossa on noin 20 cm syvyydellä runsaasti pienehköjä kiviä. Samalta syvyydeltä tuli kairauksen yhteydessä myös esiin jonkin verran hiiltä.

Koekuoppa 16
Turve 0 - 10 cm
- löydöt: moderneja rautanauvoja
Savi 10 - 23 cm

Koekuoppa 17
Turve 0 - 5 cm
Savensekainen hiekka 5 - 40 cm
- löydöt: hieman tiilimurskaa
Savi 40 - 45 cm

Muut havainnot

Pappilan tontilla risteilee useita sähkökaapeli- ja viemärikaivantoja, jotka ovat osaltaan tuhonneet niiden alla mahdollisesti olleita kulttuurikerroksia. Kaivantojen summittainen sijainti käy ilmi liitteenä olevasta kartasta (ks. kartta 3). Intensiivisintä kaivuualuetta on ollut pappilan päärakennuksen ja tätä hieman nuoremman asuinrakennuksen välinen alue sekä näiden rakennusten seinien vierustat. Tämä on samalla myös aluetta, jolla kiinteää muinaisjäännöstä on suurella todennäköisyydellä sijainnut. Myös puutarhan muu muokkaaminen on omalta osaltaan saattanut tuhota kulttuurikerroksia.

Tontin uudemmassa, 1900-luvulla rakennetussa asuintalossa on koko talon lattiapinta-alan kattava tynnyrihovillinen kellari. Kellarirakenne lienee nykyistä rakennusta vanhempi ja peräisin paikalla aiemmin sijainneesta rakennuksesta, mahdollisesti jopa 1700-luvulta tai tätäkin varhaisemmalta ajalta.

Kuva 2. Pian liki kaksisataa vuotta vanha pappilan päärakennus sijaitsee samalla kumpareella, jolla vanhan pappilan tonttimaakin. 27.5.2009, Kirsi Luoto.

Kuva 3. Pappilan päärakennuksen koillispuolta. Koekuopat 1 - 3 sijaitsivat linjakeppien välisellä alueella. 27.5.2009, Kirsi Luoto.

Kuva 4. Tontin koilliskulmaa. Koekuoppa 15 kaivettiin kuvassa oikealla näkyvän puun viereen. 27.5.2009, Kirsi Luoto.

Kuva 5. Pappilarakennuksen koillispuolella olevaa heikosti erottuvaa puutarhan terassointia.

Lähteet

Heiskanen, Jari 2002. Vammala. Keskustan osayleiskaava-alueen kulttuuriympäristöinventointi 2004. Pirkanmaan maakuntamuseo

Kolari, Eino, 1968. Tyrvään vanha kirkko. Sastamalan seitsemän kirkkoa. Sastamalan Sanomat. Vammala. ss. 16 – 31.

Mäkelä, Juha 2000. Vammalan keskustaajaman maisemaselvitys. Vammalan kaupunki.

Piilonen, Juhani 2007. Sastamalan historia 2. Vammala.

Rinta-Porkkunen, Nina 2002. Vammalan kulttuuriympäristöinventointi rakennetun ympäristön selvitys. Keskustan asemakaavamuutosalueet. Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö.

Salo, Unto 2004. Sastamalan historia 1,1 ja 1,2. Hämeenlinna.

Tyrvään seutu Suomensjärven kulttuurista uuden ajan alkuun. Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen julkaisuja LXXVIII. Tyrvässä tutkittua I. Vammala 1998.

Kartat:

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776 - 1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisuja 505. Kartta 257.

Limon, J. (1770) ja Tesslair, F. (1793). Isojako Kallialan jakokunnassa (1770 - 1793). Kansallisarkisto, sig. A 106 8/1 - 35.

Streng, J. 1644. Tiluskartta ja selitys. Kirja A1 44. Sähköisessä muodossa osoitteessa:

<http://www.virtuaaliyliopisto.fi/palvelut/maakirjakartat/kartat/haku.php?sivunro=2&sivulle=10&haku=Tyrvää>

Liitteet

Digitaalikuvaluettelo

Löytöluettelo

Kartat

Yleiskartta 1, MK 1:1000

Kartta 2: peruskartalle asemoitu isojakokartan (1770-1793) mukainen pappilan tontti, MK 1:1000

Kartta 3: Muinaisjäännösalue suoja-alueineen, MK 1: 1000

LUETTELO DIGITAALIKUVISTA

Kuvannut Kirsi Luoto 2009

Kuvat talletettu Pirkanmaan maakuntamuseon kuva-arkiston kokoelmiin.

Kuvatiedoston nimi	Kuvan aihe	Kuvattu suunnasta	pvm
DSCN0199.JPG	Pappilan päärakennuksen koillispuoli.	luoteesta	27.5.
DSCN0200.JPG	Pappilan pihamaata. Kuvattu pappilan kuistin vierestä.	kaakosta	27.5.
DSCN0201.JPG	Pappilan pihamaata, päärakennus oikealla.	lännestä	27.5.
DSCN0202.JPG	Pappilan tonttia. Kuvattu Herastuomarinkadun kulmasta.	pohjoisluoteesta	27.5.
DSCN0203.JPG	Pappilan koillispuoli.	pohjoisluoteesta	27.5.
DSCN0204.JPG	Koekuoppa 2, kivistä ylempää mahdollisesti muotoiltu.	pohjoiskoillisesta	27.5.
DSCN0205.JPG	Koekuoppa 3, jonka pohjalla kiviä.	pohjoiskoillisesta	27.5.
DSCN0206.JPG	Koekuoppa 4, kuopan pohjalla puuta.	pohjoiskoillisesta	27.5.

LÖYTÖLUETTELO

SASTAMALA, TYRVÄÄN VANHA PAPPILA

Inventointi 2009

KM 2009053

Kirsi Luoto

KM- alanumero	Konteksti	Löytösyvyys (cm)	x	y	z	Laji	kpl	Paino (g)
1	Koekuoppa 1	45	-	-	-	palanut savi	3	6,9
2	Koekuoppa 1	30 – 40	-	-	-	palanut luu	4	1,1
3	Koekuoppa 2	40 – 50	-	-	-	palanut savi	4	18,3
4	Koekuoppa 4	35	-	-	-	palanut savi	1	12,2
5	Koekuoppa 15	25	-	-	-	palanut luu	1	1,7

SASTAMALA

Tyrvään vanhan pappilan asemakaavanmuutosalueen arkeologinen inventointi 2009

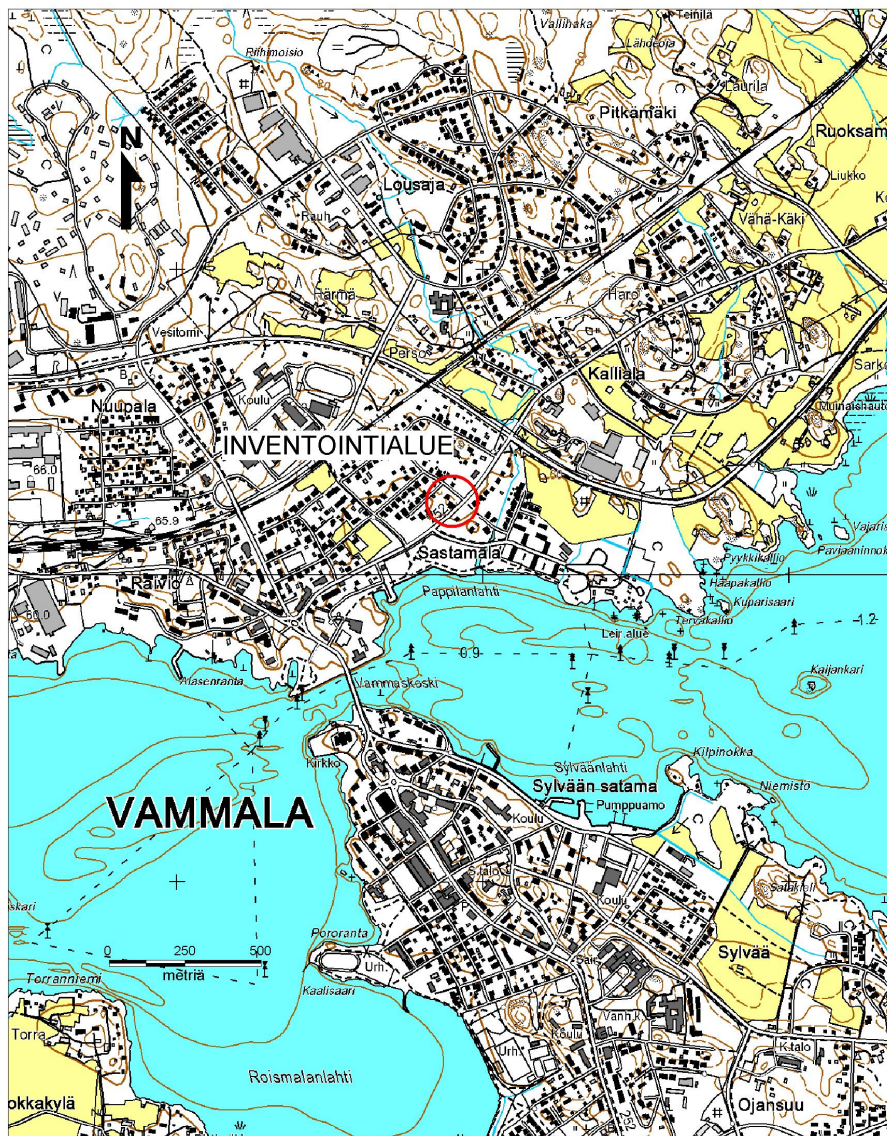
Tutkimusalueen sijainti

Karttaote 1: 20 000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjana peruskartta CD 2006, lehti 2121 07

(c) Maanmittauslaitos, lupa PISA/020/2006

SASTAMALA

Tyrvään vanhan pappilan asemakaavanmuutosalueen arkeologinen inventointi 2009

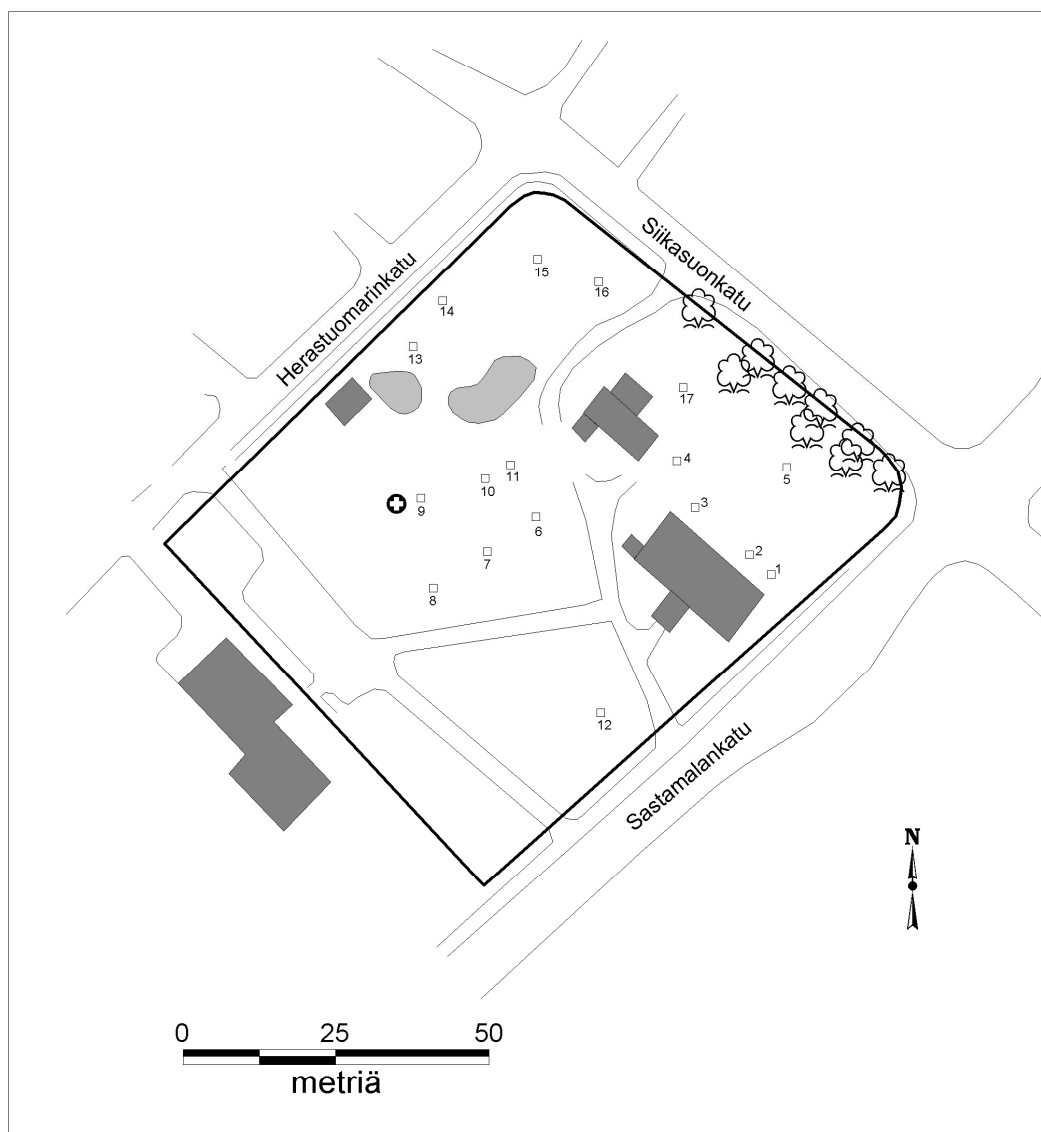
Yleiskartta 1

Mittakaava 1: 1000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjana Sastamalan kaupungin kaavakartta

- Rakennus
- Kallio
- Kaivo
- Koekuoppa (1 - 17)

SASTAMALA

Tyrvään vanhan pappilan asemakaavanmuutosalueen arkeologinen inventointi 2009

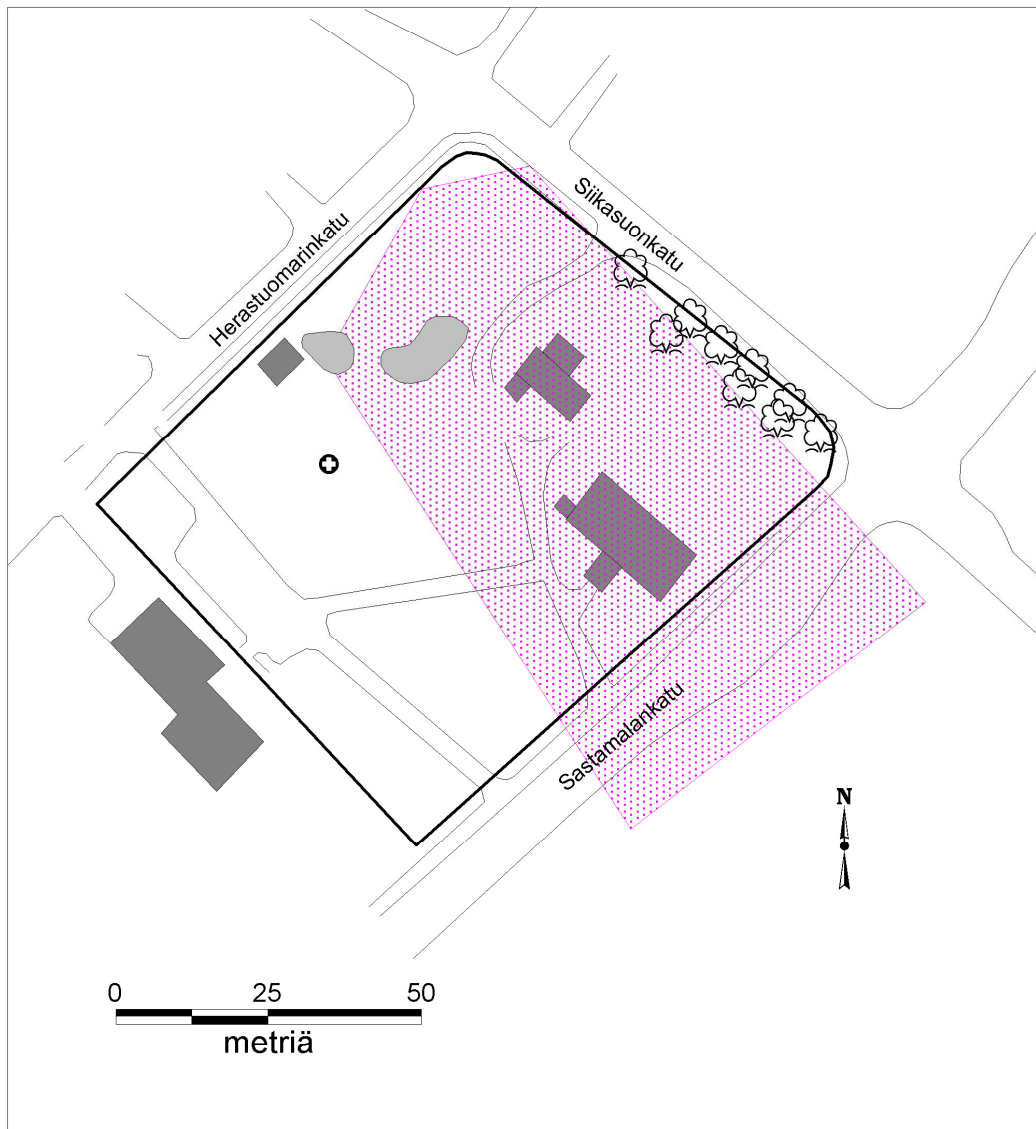
Kartta 2: peruskartalle asemoitu isojakokartan (1770 - 1793) mukainen pappilan tontti

Mittakaava 1: 1000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjana Sastamalan kaupungin kaavakartta.

 Isojakokartan (1770 - 1793)
mukaan asemoitu pappilan
tontti

SASTAMALA

Tyrvään vanhan pappilan asemakaavamuutosalueen arkeologinen inventointi 2009

Kartta 3

Mittakaava 1: 1000

Piirt. Kirsi Luoto

Pohjana Sastamalan kaupungin kaavakartta

Muinaisjäännösalue
suoja-alueineen

Kaapeli- tai viemärikaivanto
(sijainti merkitty kartalle maanomistajan arvion tai maan päälle näkyvien merkkien mukaisesti)

